

Gibanje energetske učinkovitosti

Pregled

Skupna energetska učinkovitost rabe končne energije se je v obdobju 2000-2013 izboljšala za 17 %. Največje zmanjšanje je bilo opazno v letih 2004-2009 z 12 % izboljšanjem. V povprečju se je učinkovitost letno izboljšala za 1,4 %. Izboljšanju energetske učinkovitosti lahko pripišemo ustavitev rasti rabe končne energije, saj je bila leta 2013 le 7 % višja kot leta 2000, medtem ko se je BDP v enakem obdobju povečal za 26 %.

Industrija

V obdobju 2000-2013 se je energetska učinkovitost izboljšala za 19 %. Največje zmanjšanje se je zgodilo med letoma 2006 in 2009. Izboljšanje energetske učinkovitosti v tem obdobju lahko v veliki meri pripišemo izboljšanju v proizvodnji papirja ter kemični industriji, medtem ko se je učinkovitost v proizvodnji jekla občutno izboljšala med letoma 2000 in 2003. V celotnem opazovanem obdobju se je energetska učinkovitost poslabšala le v panogi obdelava lesa ter tekstilni industriji. Največ energije se v industriji porabi pri proizvodnji nekovinskih mineralnih snovi (16 %), sledijo papirna industrija (14 %), kemična industrija (13 %), proizvodnja jekla (13 %), proizvodnja neželeznih kovin (13 %) in proizvodnja naprav (11 %). Izboljšanje učinkovitosti je delno tudi rezultat metodoloških sprememb pri izračunu indeksa industrijske proizvodnje in strukture proizvodnje v nekaterih

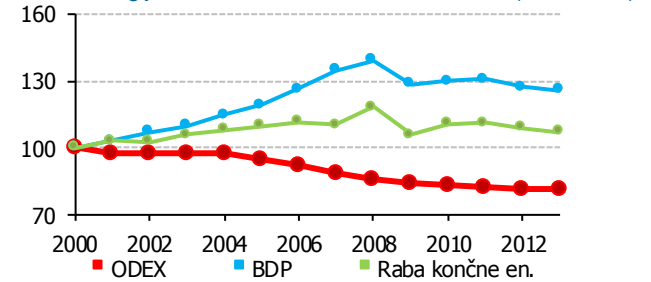
Gospodinjstva

Energetska učinkovitost se je izboljšala za 29 % v obdobju 2000-2013. Podatki pred letom 2009 so za gospodinjstva pomanjkljivi. Od leta 2009 se za izračun rabe OVE v gospodinjstvih in razdelitev energije po namenih rabe uporablja energetski model. V obdobju 2009-2013 se je energetska učinkovitost izboljšala za 3 %. K temu je odločilno prispevalo tako izboljšanje energetske učinkovitosti pri ogrevanju kot tudi pri velikih gospodinjstvih aparatih, saj se je v obeh segmentih rabe energije učinkovitost izboljšala za 4 %. V segmentu ogrevanja so k temu pripomogli ukrepi energetske prenove stavb ter ogrevalnih sistemov, pri električnih aparatih pa označevanje aparatov ter minimalni tehnični standardi. Pomemben vpliv ima tudi obnašanje prebivalcev.

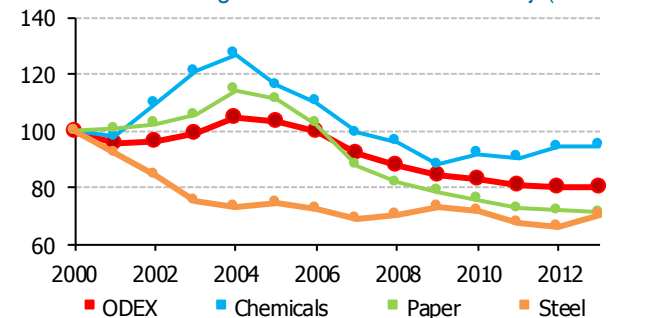
Promet

Učinkovitost v segmentu osebnih avtomobilov, ki porabijo več kot 2/3 energije v prometu, se je le malo izboljšala med letoma 2000 in 2013 s 6 %. Veliko večje izboljšanje je bilo opazno v segmentu tovornih vozil, kjer se je energetska učinkovitost izboljšala za 36 %. Vendar je potrebno opozoriti, da so trendi v tovornem prometu zelo negotovi, zaradi velikega vpliva tranzitnega prometa na gibanje rabe energije v Sloveniji. To je posledica dveh dejstev, da je Slovenija majhna država ter da leži na križišču dveh pomembnih tranzitnih koridorjev. Pomembno k negotovosti prispeva tudi dejstvo, da je slovensko gospodarstvo izrazito izvozno usmerjeno. Skupna energetska učinkovitost v prometu se je povečala za 13 %.

Raba energije, BDP in indeks en. učinkovitosti (100=2000)

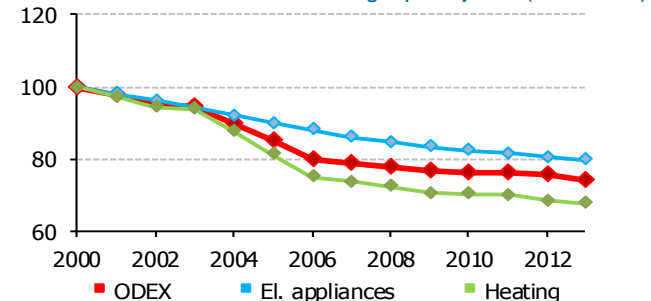

Glavni kazalci energetske učinkovitosti v industriji (100=2000)

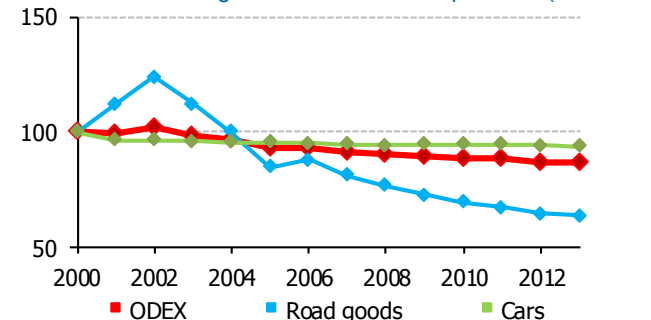
Kemikalije : toe na enoto indeksa proizvodnje
Papir, jeklo: toe na tono

Glavni kazalci en. učinkovitosti v gospodinjstvih (100=2000)

Ogrevanje: koe na m2
Veliki gospodinjstvi aparati: kWh na stanovanje

Glavni kazalci energetske učinkovitosti v prometu (100=2000)

Avtomobili: litri na 100 km
Tovorni promet (tovornjaki): koe na tkm

Politika energetske učinkovitosti

Organizacijski okvir in cilji energetske učinkovitosti:

Direktorat za energijo pod okriljem Ministrstva za infrastrukturo (ME) je odgovoren za implementacijo nacionalnih programov za izboljšanje energetske učinkovitosti ter spodbujanje rabe obnovljivih virov energije. Ekosklad je javni sklad, ki spodbuja izvajanje okoljskih ukrepov. Njegove aktivnosti zajemajo podeljevanje subvencij in kreditov z ugodno obrestno mero za investicije v ukrepe učinkovite rabe energije (URE) ter obnovljive vire energije (OVE). Na področju spodbujanja učinkovitejše rabe energije ter večje rabe OVE so zelo aktivne tudi lokalne energetske agencije.

Nacionalni energetski program je bil sprejet leta 2004. Prvi akcijski načrt za energetske učinkovitost je bil sprejet leta 2008.

Tretji nacionalni akcijski načrt za energetske učinkovitost (2014-2020) za leto 2020 določa cilj, da raba primarne energije ne sme preseči 7125 Mtoe. To bo doseženo z izvajanjem ukrepov v vseh sektorjih, kar bo prineslo prihranke energije v višini 4564 GWh. Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 vsebuje ukrepe, ki bodo zagotovili omejitev povečanja emisij na največ 4 % glede na leto 2005. Najpomembnejša vira sredstev za izvajanje AN URE predstavljata dodatek URE, ki je uveljavljen od leta 2010, in evropski strukturni in investicijski skladi,

Dolgoročni strateški dokument s področja energetike je v pripravi.

Med sektorski ukrepi

Najpomembnejši medsektorski ukrepi so: Shema obveznega doseganja prihrankov (Podjetja, ki prodajajo energijo so morala od leta 2009 pri končnih odjemalcih dosegati prihranke energije v višini 1 % prodane energije, leta 2014 (EZ-1) pa je bila vzpostavljena nova shema, ki poleg drugih sprememb postavlja tudi nižji cilji za dobavitelje energije, ki se linearno zvišuje od 0,25 % v letu 2015 do 0,75 % leta 2018), trošarine za goriva in električno energijo, okoljska dajatev in podporna shema za proizvodnjo električne energije iz OVE ter v SPTE.

Glavni ukrepi za povečanje energetske učinkovitost in njihovi učinki

Sektor	Glavni cilji in ukrepi	Učinki
Med sektorski	Shema obveznega doseganja prihrankov Trošarine na goriva in električno energijo Podporna shema za proizvodnjo električne energije iz OVE in v SPTE	Doseganje prihrankov pri končnih uporabnikih Zmanjšanje rabe energentov Zmanjšanje rabe primarne energije
Industrija	Finančne spodbude za učinkovito rabo električne energije	Zmanjšanje rabe električne energije v industriji
Stavbe	Finančne spodbude za energetske prenovne in gradnje energetsko učinkovitih stavb. Finančne spodbude za energetske učinkovite ogrevalne sisteme. Predpisi s področja energetske učinkovitosti stavb Predpisi s področja učinkovitosti aparatov.	Zmanjšanje rabe energije za ogrevanje. Uporaba učinkovitejših sistemov in s tem zmanjšanje rabe energije za ogrevanje in toplo vodo Zmanjšanje rabe energije za ogrevanje Zmanjšanje rabe energije gospodinjskih aparatov
Promet	Spodbujanje trajnostnega tovornega prometa Izboljšanje učinkovitosti avtomobilov Spodbujanje javnega prometa	Povečanje deleža železniškega tovornega prometa Zmanjšanje rabe energije v avtomobilih Zmanjšanje potrebe po avtomobilih
Javni sektor	Finančne spodbude za učinkovitejšo rabo električne energije Zeleno javno naročanje	Učinkovitejša raba električne energije (zlasti za razsvetljavo) Spodbuda rabi energetsko učinkovitih izdelkov in trajnostni graditvi

Industrija

Izvajanje različnih ukrepov spodbujanja energetske učinkovitosti je bilo ena izmed nalog ministrstva pristojnega za energijo od leta 1991, v zadnjih letih pa je bila osredotočena na subvencioniranje ukrepov energetske učinkovitosti na področju električne energije. Ukrepe v industriji, kot so sofinanciranje energetskih pregledov in vzpostavitve sistema spremljanja rabe energije so spodbujali dobavitelji energije. Izobraževalni program za energetske managerje je vzpostavljen. Ekosklad spodbuja izvedbo ukrepov preko podeljevanja kreditov z ugodnimi obrestnimi merami.

Stavbe, Gospodinjstva, Storitve

Ukrepi URE v gospodinjstvih in storitvah so usmerjeni v izboljšanje lastnosti stavb preko subvencioniranja in kreditiranja z ugodnejšimi obrestnimi merami (v večji meri od leta 2005), posredovanja informacij, izobraževanja ter ozaveščanja. Večina občin je pripravila tudi lokalni energetski koncept.

V okviru izvajanja kohezijske politike v Sloveniji je potekal program energetske prenovne javnih stavb, ki se bo nadaljeval v finančni perspektivi z večjim poudarkom na energetskem pogodbenuštvu.

Nov pravilnik o energetske učinkovitosti v stavbah je v veljavi od leta 2010, prejšnji je bil sprejet leta 2002. EU shema za označevanje naprav, ki so povezani z rabo energije, in določitev minimalnih standardov imata pomemben vpliv na rabo energije gospodinjskih aparatov.

Promet

Večina ukrepov je pripravljena s ciljem zmanjšanja emisij: preverjanje izpušnih plinov ter optimalne nastavitve motorjev (2003), pravilnik o obveščanju uporabnikov o emisijah CO₂ (2003), EU zakonodaja, ki omejuje emisije CO₂ iz osebnih vozil in lahkih tovornih vozil. Dodatni ukrepi so subvencioniranje nakupa vozil na alternativni pogon, modernizacija in razširitev železniškega omrežja ter promocija javnega prometa.